

Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Anatomi Eğitimine Yönelik Memnuniyet Düzeyleri Ve İlgili Değişkenlerin İncelenmesi

Evaluation Of Satisfaction Levels And Its Associated Variables For Anatomy Education In Medical Students

Ar. Gör. Şeyda Ferah Tuygar¹, Prof. Dr. İlter Kuş¹, Yrd. Doç. Dr. Ömür Karaca Saygılı¹,

Ar. Gör. Emrah Özcan¹, Yrd. Doç. Dr. Burak Gülçen¹

¹Balıkesir Üniversitesi Tıp Fakültesi

ÖZET: **Amaç:** Bu çalışma, 2013-2014 eğitim-öğretim yılında, tıp fakültesi öğrencilerinin, aldıkları anatomi eğitimine yönelik memnuniyet düzeylerinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

Gereç ve Yöntem: Karşılaştırmalı tanımlayıcı tipte olan bu çalışma, 4 ayrı tıp fakültesinin birinci ve ikinci sınıf öğrencileriyle yürütülmüştür. Anket soruları, 5'li likert ölçeği ile cevaplandırılacak şekilde hazırlanmıştır. Veriler, SPSS 18.0 paket programı ile değerlendirilmiştir. Tüm katılımcıların puanlarının ortalaması ve standart sapması hesaplanmıştır. Gruplar arası farklılıkların tespitinde student t-testi kullanılmıştır. Anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler:

Anatomi eğitimi,
değerlendirme,
geribildirim.

Key Words: *Anatomy education, evaluation, feedback.*

Bulgular: Balıkesir Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden 133, Afyon Kocatepe Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden 222, Namık Kemal Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden 142 ve Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden 321 öğrenci araştırmaya katılmıştır. Öğrencilerin anatomi dersine yönelik memnuniyetleri orta düzeyde bulunmuştur. Memnuniyet düzeyleri dönem, eğitime ilişkin öğrencilerin

fikrinin alınmasının gerekliliğine yönelik düşünceye göre farklılık göstermektedir.

Sonuç: Öğrencilerin anatomi dersine yönelik memnuniyetleri orta düzeyde bulunmuştur.

ABSTRACT: Background: *This study was designed to assess the satisfaction level of medical students for anatomy education they received in the 2013-2014 academic year.*

Methods: *The comparative and descriptive type study was conducted on the first and second year students of four medical schools. Data was collected via a questionnaire in the form of likert scale and evaluated by SPSS 18.0 software. Values are expressed as mean and standard deviation. Student's t-test was used to compare the groups for significant differences. The level of significance was determined as $p < 0.05$.*

Results: *133, 222, 142 and 321 medical students, respectively, from Balıkesir University Medical School, Kocatepe University Medical School, Namık Kemal University Medical School and Erciyes University Medical School were attended to the study. The students rated overall level of satisfaction with anatomy education as moderate. Level of satisfaction showed chances depending on class, tough of student assessment about the education should be considered.*

Conclusions: *The students rated overall level of satisfaction with anatomy education as moderate.*

GİRİŞ

Anatomi Eğitimi ve Öğrenci Geribildirimleri

Mezuniyet öncesi tıp eğitiminin amacı, toplumun gereksinimlerine yönelik nitelikli hekimler yetiştirmektir [1]. Bu eğitim içerisinde önemli yeri olan anabilim dallarından birisi de anatomidir. Anatomi, vücudun normal şeklini, yapısını, vücudu oluşturan organları ve bu organlar arasındaki yapısal ve işlevsel ilişkileri inceleyen en eski tıp dalıdır [2].

Tıp fakültesi müfredatı içerisindeki derslerde, öğrenim yöntemi olarak amfi dersleri, laboratuvar uygulamaları, e-öğrenme uygulamaları, probleme dayalı öğrenme (PDÖ) oturumları ve klinik stajlar yer almaktadır [3,4,5,6]. Amfi dersleri, öğrencilerin öğrenme deneyimlerinin büyük bölümünü oluşturmaktadır [7].

Bunun yanı sıra tıp fakültelerinde anatomi teorik dersleri kadar pratik derslerin de önemi büyüktür [8]. Maket ve kadvralar kullanılarak gerçekleştirilen anatomi pratik dersleri, öğrencilere teorik derslerde aktarılan içerikteki anatomik yapıların bizzat görülerek tanınmasını, incelenmesini sağlar. Ülkemizdeki tıp fakültelerinde uygulanmakta olan tıp eğitimi sistemleriyle ilişkili olarak anatomi eğitim yöntemleri de birbirinden farklı özellikler gösterebilmektedir [9].

Eğitimde program değerlendirme çalışmaları; eğitim programı kapsamında uygulanmakta olan çalışmaları izlemek, bu konuya ilişkin yapılabilecek değişiklik ve iyileştirme çalışmaları için eğitimle ilgili tarafların görüşlerini almak amacıyla yapılır [10]. Program değerlendirme, programın etkinliğinin tespit edilmesi ve geliştirilmesi amacıyla eğitimle ilgili veri toplanması, analizi ve yorumlanması sürecidir [11].

Bu kapsamda yer alan öğrenci geribildirimleri, eğitimcilerin eğitici özelliklerinin iyileştirilmesinde, geliştirilmesinde ve yöneticiler

tarafından eğitici personel ve programla ilgili verilecek kararlarda veri kaynağı olarak kullanılmaktadır [12].

Eğitimin konusu ne olursa olsun her öğrenci öncelikle kendisinin bir birey olarak görülmesini ister. Eğitimde aktif olmak, sahip olduğu deneyimleri paylaşmak ve eğitime kendisinin de katkısı olduğunu hissettirmek ister [13].

Modern eğitim sistemlerinde yaygın bir uygulama alanı bulan öğrenci geribildirimleri de bu anlayışla birlikte güncellik kazanan, uygulama alanı gittikçe artan yöntemlerden birisidir [14].

Bu çalışmanın amacı, anatomi dersi almakta olan tıp fakültesi öğrencilerinin anatomi dersiyle ilgili memnuniyet düzeylerini belirlemek ve bu düzeyle ilişkili olabilecek değişkenleri incelemektir. Elde edilen sonuçlar eğitim-öğretimle ilgili düzenlemelerde yol gösterici olarak kullanılacaktır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Dört tıp fakültesinde, 2013-2014 eğitim öğretim yılının bahar yarıyılında anatomi dersi almakta olan öğrenciler, araştırmanın evrenini oluşturmuştur. Örneklem seçme yoluna gidilmemiş, evrenin tamamına ulaşılması hedeflenmiştir. Çalışma kapsamına alınan tıp fakültelerinden Balıkesir Üniversitesi (BAÜ) Tıp Fakültesi'nden 133, Afyon Kocatepe Üniversitesi (AKÜ) Tıp Fakültesi'nden 222, Namık Kemal Üniversitesi (NKÜ) Tıp Fakültesi'nden 142 ve Erciyes Üniversitesi (ERÜ) Tıp Fakültesi'nden 321 öğrenci olmak üzere toplam 818 öğrenci araştırmaya katılmıştır. Evrenin %64.61'ine ulaşılmıştır.

Veri toplama araçları

Çalışmada iki veri toplama aracı kullanılmıştır: Birincisi, öğrencinin yaşı, cinsiyeti, sınıf veya

dönemi gibi öğrenci bilgilerinin yer aldığı “öğrenci bilgi formu”dur. İlgili literatür taranarak araştırmacılar tarafından geliştirilmiştir.

Veri toplama araçlarından ikincisi ise “mezuniyet öncesi anatomi eğitimine ilişkin öğrenci geribildirim anketi” dir. Ankette değerlendirme yapılacak kategoriler, ilgili literatürün taranması sonucu; teorik derslerin değerlendirilmesi, pratik derslerin değerlendirilmesi ve sınavların değerlendirilmesi olarak belirlenmiş, uzman görüşleri alınmıştır. İfadelere katılma düzeyi likert tipi ölçeklendirme ile 1’den 5’e kadar derecelendirilmiştir.

Derecelendirmede

“1=kesinlikle katılmıyorum”,

“2= katılmıyorum”,

“3=kararsızım”,

“4=katılıyorum”,

“5=kesinlikle katılıyorum” ifadeleri yer almıştır.

Geribildirimlerin güvenilirliğini artırmak amacı ile anketi dolduran öğrencilere isim yazmalarının gerekli olmadığı belirtilmiştir. Anketlerin uygulanması sırasında ortamda anatomi anabilim dalı öğretim üyelerinden herhangi birinin bulunmaması sağlanmaya çalışılmıştır. Formda öğrenci kimliğini açığa çıkaracak bilgiler olmasa bile eğiticinin ortamda bulunması toplanan verilerin güvenilirliğini azaltmaktadır [15]. Sınav kaygısının öğrencilerde yaratacağı olası etki de göz önünde bulundurulmuş, anket uygulaması sınav dönemlerinin dışında gerçekleştirilmiştir.

Veri Analizi

Veriler, SPSS (Statistical Package for Social Sciences) 18.0 paket programı kullanılarak analiz edilip yorumlanmıştır. Aritmetik ortalama puanları, standart sapma değerleri, yüzde dağılımları verilmiştir. Analizlerde student sample-t testi kullanılmıştır. Gruplar arası farklılıklar 0.05 anlamlılık düzeyinde yorumlanmıştır.

Grup içerisinde, genel memnuniyet puanı belirlenirken tüm ifadelerin puanları toplanarak aritmetik ortalaması alınmıştır. Teorik derslerle ilgili 24 ifadeye verilen puanların toplamı ‘teorik derslere ilişkin memnuniyet puanını’, pratik derslerle ilgili 28 ifadeye verilen puanların toplamı ‘pratik derslere ilişkin memnuniyet puanını’, sınavlarla ilgili 7 ifadeye verilen puanların toplamı ‘sınavlara ilişkin memnuniyet puanını’ oluşturmuştur. Bu üç grup puanın toplanmasıyla anketin tamamından ‘anatomi dersi toplam memnuniyet puanı’ elde edilmiştir. Anketteki alt gruplardan ve anketin tamamından elde edilen bu puanın yüksek olması memnuniyet düzeyinin yüksek olduğu anlamına gelmektedir.

Etik Açıklamalar

Araştırmanın yapılabilmesi için Balıkesir Üniversitesi Tıp Fakültesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu’ndan onay alınmıştır. Anketlerin uygulanmasından önce araştırmanın yürütüleceği tıp fakültelerinin dekanlıkları aracılığı ile anatomi anabilim dalı başkanlıklarından izin alınmıştır. Öğrencilere çalışmanın amacının açıklanmasının ardından, araştırmaya katılmaya gönüllü olan öğrencilere anket dağıtılmış, isim yazmalarının gerekli olmadığı belirtilmiştir.

BULGULAR

Tablo 1. Öğrencilerin Anatomi Dersi Genel Memnuniyet Puanları

ANKET	Alınabilecek min-max.puan	Alınan min-max.puan	X±ss	madde ort.
Teorik derslere ilişkin memnuniyet puanı	24-120	41-118	79.75±12.38	3.32
Pratik derslere ilişkin memnuniyet puanı	28-140	32-137	93.50±15.63	3.33
Sınavlara ilişkin memnuniyet puanı	7-35	7-35	21.75±4.85	3.10
Anatomi Dersi Toplam Memnuniyet Puanı	59-295	93-284	195.00±28.85	3.30

Tablo 1’de anketten alınabilecek en alt ve en üst puanlar ile öğrencilerin almış olduğu en alt ve en üst puanlar verilmiştir.

Anketin alt gruplarından ve tamamından alınan puan ortalamaları ve standart sapma

değerleri tabloda verildiği gibidir. Araştırmaya katılan 818 öğrencinin teorik derslere ilişkin memnuniyet puanı ortalaması 79.75±12.38, pratik derslere ilişkin memnuniyet puanı ortalaması 93.50±15.63, sınavlara ilişkin memnuniyet puanı ortalaması 21.75±4.85, anatomi dersi toplam memnuniyet puanı ortalaması ise 195.00±28.85'tir.

Öğrenci memnuniyeti madde bazında incelendiğinde ise; teorik derslere ilişkin memnuniyet puanı madde ortalaması 5 üzerinden ortalaması 3.32, pratik derslere ilişkin memnuniyet puanı madde ortalaması 3.33, sınavlara ilişkin memnuniyet puanı madde ortalaması 3.10, anatomi dersi toplam memnuniyet puanı madde ortalaması ise 3.30'dur.

Tablo 2. Öğrencilerin Dönem Değişkenine Göre Anatomi Dersi Genel Memnuniyet Puanları

ANKET	Dönem I (n=433)		Dönem II (n=385)		t	p
	X±ss	madde ort.	X±ss	madde ort.		
Teorik derslere ilişkin memnuniyet puanı	78.46±12.55	3.26	81.21±12.04	3.38	-3.19	.00*
Pratik derslere ilişkin memnuniyet puanı	92.31±15.79	3.29	94.83±15.36	3.38	-2.30	.02*
Sınavlara ilişkin memnuniyet puanı	21.36±4.65	3.05	22.18±5.08	3.16	-2.42	.01*
Anatomi Dersi Toplam Memnuniyet Puanı	192.13±29.07	3.25	198.22±28.29	3.35	-3.03	.00*

s.d.=816

(*) p<0.05 anlamlı

Çalışmaya katılan öğrencilerin, anatomi dersi genel memnuniyet puanlarının, dönem değişkenine göre yapılan analiz sonuçları Tablo 2'de belirtilmiştir.

Tüm alt gruplarda ve anketin tamamında, dönem II (ikinci sınıf) öğrencilerinin aldıkları puanlar, dönem I (birinci sınıf) öğrencilerinden yüksektir.

Puan ortalamaları arasındaki farkların her biri istatistiksel açıdan anlamlıdır.

Sınıf düzeyi açısından, dönem II öğrencilerinin teorik derslere ilişkin memnuniyet puanı, pratik derslere ilişkin memnuniyet puanı, sınavlara ilişkin memnuniyet puanı ve anatomi dersi toplam memnuniyet puanı ortalamaları dönem I öğrencilerinden istatistiksel açıdan anlamlı derecede yüksektir (p<0.05).

Tablo 3. Öğrencilerin Anatomi Eğitimine İlişkin Kendi Fikirlerinin Alınmasının Gerekliliğiyle İlgili Düşüncelerine Göre Anatomi Dersi Genel Memnuniyet Puanları

ANKET	Gereklidir (n=779)		Gerekli değildir (n=39)		t	p
	X±ss	madde ort.	X±ss	madde ort.		
Teorik derslere ilişkin memnuniyet puanı	79.99±12.25	3.33	75.10±14.05	3.12	2.41	.01*
Pratik derslere ilişkin memnuniyet puanı	93.76±15.39	3.34	88.28±19.33	3.15	1.74	.08
Sınavlara ilişkin memnuniyet puanı	21.79±4.81	3.11	20.85±5.62	2.97	1.18	.23
Anatomi Dersi Toplam Memnuniyet Puanı	195.53±28.65	3.31	184.23±30.97	3.12	2.39	.01*

s.d.=816

(*) p<0.05 anlamlı

Çalışmaya katılan öğrencilerin anatomi dersi genel memnuniyet puanlarının anatomi eğitimine ilişkin kendi fikirlerinin alınmasının gerekliliğiyle ilgili düşüncelerine göre yapılan analiz sonuçları Tablo 3'te belirtilmiştir. Tüm alt gruplarda ve anketin tamamında eğitimle ilgili yapılacak değerlendirme ve düzenlemelerde öğrencilerin fikirlerinin alınmasının gerekli olduğuna inanan öğrencilerin memnuniyet puanı ortalamaları, öğrencilerin fikirlerinin alınmasının gerekli olmadığını düşünen öğrencilerden yüksektir. Ortalamalar arasındaki bu fark teorik derslere ilişkin memnuniyet puanı ve anatomi dersi toplam memnuniyet puanı ortalamaları için istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur (p<0.05).

TARTIŞMA

Anketten alınabilecek en alt ve en üst puanlar ile öğrencilerin almış olduğu ortalama puanlar karşılaştırıldığında, anatomi eğitiminden duydukları memnuniyetin orta düzeyde olduğu görülmüştür (Tablo 1). Eğitimin kalitesini ve öğrenci memnuniyetini artırmak için bazı alanlarda iyileştirme çalışmalarına ihtiyaç duyulduğu ortaya çıkmıştır.

Bu araştırma, dört tıp fakültesinde, 2013-2014 eğitim öğretim yılı, bahar yarıyılında anatomi dersi almakta olan ve araştırmaya katılmaya gönüllü öğrencilerle sınırlandırılmıştır.

Günümüzde her alanda olduğu gibi, tıp eğitiminin yeterliğinin ve etkinliğinin değerlendirilmesinin de veriye ve kanıta dayalı olarak yapılması önem kazanmıştır. Bu amaçla, özellikle öğrencilerden

ve öğretim elemanlarından tıp eğitimine yönelik görüş ve düşüncelerinin alınması eğitimi yönlendirmede oldukça sık kullanılan bir yöntemdir [16]. Öğrencilerin öğrenme ve gelişmelerinin ölçülmesinin yanı sıra öğrenme deneyimleri sırasındaki memnuniyetlerini de değerlendirmek öğrenci merkezli eğitimin gerekliliklerinden biridir [17].

Türkiye’de sayıları hızla artış gösteren tıp fakülteleri arasında kuruluş tarihi, bulunduğu yer, öğrenci sayıları, sahip olduğu mekan, teknik donanım ve akademik kadro açısından önemli farklılıklar bulunmaktadır. Bu nedenle verilmekte olan eğitimin içeriği, öğretim ve değerlendirme yöntemleri, kısacası eğitimin niteliği fakülteler arasında farklılıklar göstermektedir [1]. Tıp fakülteleri arasında çeşitli düzeylerde farklılık gösteren bu özellikler; öğrencilerin almakta oldukları tıp eğitimiyle birlikte, bunun bir bileşeni olan anatomi eğitimine ilişkin memnuniyet düzeylerini de etkilemektedir.

Çalışmaya katılan öğrencilerin anatomi dersi genel memnuniyet puanlarının dönem değişkenine göre yapılan analizinde, tüm alt gruplarda ve anketin tamamında dönem II (ikinci sınıf) öğrencilerinin aldıkları puanların dönem I (birinci sınıf) öğrencilerinden istatistiksel açıdan anlamlı derecede yüksek olduğu görülmüştür (Tablo 2). Anatomi dersini daha uzun süre almış olan dönem II öğrencilerinin memnuniyet düzeyleri dönem I öğrencilerinden daha yüksektir. Bu durumun dönem II öğrencilerinin anatomi dersi için kendilerine uygun bir çalışma sistematiği geliştirebilmiş olmaları ile ilişkili olabileceği düşünülmüştür. Bunun dışında, anatomi dersiyle yeni tanışan dönem I öğrencilerinin anatomi dersinden başarısız olma kaygısının yüksek olması da, memnuniyet düzeylerinin düşük çıkmasına yol açmış olabilir. Öğrencilerin anatomi eğitimine ilişkin kendi fikirlerinin alınmasının gerekliliğiyle ilgili

düşüncelerine göre yapılan analizde (Tablo 3), tüm alt gruplarda ve anketin tamamında öğrencilerin fikirlerinin alınmasını gerekli bulan öğrencilerin aldıkları puanlar, öğrencilerin fikirlerinin alınmasının gerekli olmadığını düşünen öğrencilerden yüksektir. Eğitimle ilgili yapılacak değerlendirme ve düzenlemelerde öğrencilerin fikirlerinin alınmasının gerekli olduğuna inanan öğrencilerin anatomi eğitiminden duydukları memnuniyet daha yüksek düzeydedir. Ulaşılan bu sonuç, bu gruptaki öğrencilerin aldıkları eğitime daha eleştirel yaklaşım, olumlu ve olumsuz yönleri önyargısız bir şekilde analiz etmelerinden kaynaklanmış olabilir. Almakta oldukları eğitim ile ilgili fikirlerinin alınmasını gerekli gören öğrencilerden elde edilen verilerin, diğerlerinden daha güvenilir olduğu düşünülebilir. Bu konuda fikir üreten ve kendilerine de fikirlerinin sorulmasını bekleyen öğrenciler her konuya daha objektif yaklaşabileceklerdir. Memnuniyet ve beklenti anketlerinin uygulanması, eğitimde kalitenin sağlanması çalışmalarına iyi bir başlangıç olarak kabul edilebilir. Ancak öğrenciler, bu anketlerin sonuçlarının dikkate alınmadığını düşünürlerse, sonraki yıllarda fikirlerinin önemsenmediği hissi ile, geri bildirimde bulunmayı gereksiz görebilirler. Bu nedenle katkılarının devamını sağlamak için; memnuniyet çalışması ile ulaşılan bulguların ne olduğu, sonuçlardan hangi yönde yararlandığı, mevcut durumda ne gibi değişme/düzeltilmeye sebebiyet verdiği gibi konular bütün açıklığıyla öğrencilerle paylaşılmalıdır.

Memnuniyet, bir hizmetin tatmin edici bir şekilde yerine getirildiğine ilişkin algıdır [18]. Okul ortamında memnuniyet, öğrencilerin öğrenme ihtiyaçlarını en iyi şekilde karşılayacak öğrenme şartlarının sağlanmasıyla, öğrenci ihtiyaç ve beklentilerinin giderilmesi ile oluşur ve artar [19]. Elde edilenlerin beklentileri karşılanması ve/veya üstüne çıkılması olarak kabul edildiğinde [20], memnuniyetin kalite

tanımıyla yakından ilişkili olduğu görülür. Öğrenci memnuniyetini ve boyutlarını araştıran birçok yazar, öğrencilerin üniversitelerin müşterisi olduğu düşüncesini açıkça benimsemektedir [21]. Öğrenci memnuniyetinin ölçülmesi kapsamında, eğitim bir hizmet olarak görülmekte, kullanıcıları ve faydalanıcıları müşteri, aracı kalite, amacı rekabette üstünlük olarak sunulmakta ve pazarlama disiplini çerçevesinde değerlendirilmektedir [22, 23, 24, 25, 26, 27, 28].

Bu bağlamda eğitimde kaliteyi belirlemek oldukça zor ve karmaşık bir konudur. Bu güçlüğün iki temel nedeni: 1.Öğrencilerin ürünü değerlendirirken hangi faktörlere önem verdiğinin kesin olarak bilinmemesi 2.Bu faktörleri ölçebilecek güvenilir ve geçerli yöntemlere net olarak sahip olunamamasıdır [29]. Bu sebepler, eğitimde kalitenin belirlenmesi ve artırılması çalışmalarını oldukça karmaşık hale getirmektedir.

Eğitim sürecine ilişkin öğrenci memnuniyeti araştırmaları, memnuniyetin dersten sağlanan doyumla ilgili olduğunu ortaya koymaktadır [30]. Öğrenci memnuniyeti, verilen eğitimin başarısını birebir gösteren bir gösterge de değildir. Bazı çalışmalarda, üniversite öğrencilerinin memnuniyet düzeyleri ile not ortalamaları arasında bir ilişkinin bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır [31, 32, 33].

Hizmeti alan kişilerin memnuniyetinin sağlanması, bağlılığı oluşturmayı ve sürdürmeyi sağlayan unsurlardan biridir [34]. Üniversiteler öğrenciler tarafından sürekli tercih edilmeyi, üniversite sıralamalarında üst sıralarda yer almayı hedeflemektedirler. Kaliteli eğitim hizmeti veren üniversitelerin mezunlarının, daha kolay istihdam edilebilecekleri ve mesleki yaşamlarında kendilerinden beklenenler konusunda üst düzey yeterliğe sahip olacakları düşünüldüğü için, eğitim hizmetlerinin alıcısı konumundaki öğrencilerin daha kaliteli

eğitim veren üniversiteleri tercih edecekleri varsayılmaktadır [35]. Aldığı eğitimden memnun olan öğrenci üniversitesine sadık olacak ve üniversitesini başkalarına tavsiye edebilecektir. Bu da ilgili üniversitenin uzun dönemde güçlü ve ayakta kalmasını sağlayacaktır. Devlet ve vakıf üniversitelerinde yapılan bir araştırmada öğrenci memnuniyetinin sadakat ve tavsiye üzerinde etkili olduğu; öğrenci memnuniyetine etki eden değişkenlerin ise hizmet kalitesi ve imaj olduğu bulunmuştur [28]. Bu amaçla üniversite yönetimleri, her alanda öğrencilerin memnuniyeti ile her geçen gün artan bir şekilde ilgilenmektedirler. Kalitenin kurumsallaşması, öğrenciyi memnun edecek eğitim hizmetinin özelliklerinin saptanması ve bu özellikleri sürekli geliştirme yollarının belirlenmesiyle mümkündür [36].

Eğitim hizmetlerinin kalitesinin öğrenciler tarafından nasıl algılandığının saptanması, üniversite yönetiminin eğitimde kalite çalışmalarını önemseydiğinin de bir göstergesidir [37]. Yükseköğretim hizmetlerinin sunumunda kaliteyi hedef alan bir yönetim anlayışının benimsenmesi, bu hizmetlerin verimi üzerinde de etkili olacaktır [22].

Öğrenci değerlendirmeleri kaliteli eğitim verilip verilmediğini değerlendirmede tek bilgi kaynağı olmamakla birlikte yararlı bilgiler sağlar ve öğretimin kalitesini gösteren diğer pek çok göstergeden daha geçerli ve güvenilirdir [38].

SONUÇ

Sonuç olarak, bu çalışmada öğrencilerinin anatomi dersiyle ilgili memnuniyet düzeyleri ve bu düzeyle ilişkili olabilecek değişkenler incelenmiştir. Anatomi eğitiminden duydukları memnuniyetin orta düzeyde olduğu görülmüştür. Tıp eğitimindeki alt yapı yetersizliği, öğrenci sayısındaki artış, öğretim üyelerinin sayıca eksik olması gibi olumsuzluklara rağmen, öğrencilerin anatomi dersi kapsamındaki

öğrenim uygulamalarından memnun oldukları ortaya çıkmıştır.

Öğrencilerin teorik derslere, pratik derslere ve sınavlara ilişkin memnuniyet düzeyini oluşturan bileşenlere yönelik düşünceleri (anatomi dersi saatleri, ders içerikleri, maket ve kadavra sayıları, öğretim üyesi özellikleri vb.) ayrıca incelenecektir. Her tıp fakültesinin vermekte olduğu anatomi eğitimini değerlendirerek iyileştirme ve güncelleştirme yönünde çaba harcaması gerekmektedir. Tıp eğitimi program değerlendirme çalışmaları içerisinde, anatomi eğitimine yönelik olarak alınan öğrenci geribildirimleri de önemli bir veri kaynağı oluşturur. Güçlü bir anatomi eğitimi, güçlü bir tıp eğitiminin temel bileşenlerinden birisidir.

Teşekkür

Bu çalışmanın oluşmasına olanak sağlayan Afyon Kocatepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Anatomi Anabilim Dalı Başkanlığı'na, Namık Kemal Üniversitesi Tıp Fakültesi Anatomi Anabilim Dalı Başkanlığı'na, Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi Anatomi Anabilim Dalı Başkanlığı'na, dönem I ve dönem II öğrencilerine teşekkür ederiz.

Çıkar İlişkisi

Yazarlar çıkar ilişkisi olmadığını beyan eder.

KAYNAKLAR

1- Sayek İ, Odabaşı O, Kiper N. Türk Tabipler Birliği mezuniyet öncesi tıp eğitimi raporu. Ankara: Türk Tabipleri Birliği Yayınları, 2010:7-15.

2- Sarsılmaz M. İnsan Anatomisi. İstanbul: Akademi Basın, 2014:14.

3- Afyon Kocatepe Üniversitesi Ders Programı. <http://www.aku.edu.tr/web/Default.aspx?ID=72JQM11NDAU58339AQ101> adresinden 4 Mayıs 2015 tarihinde ulaşılmıştır.

4- Balıkesir Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrenci Ders Programı. http://www.balikesir.edu.tr/index.php/baun/birim/tip_fakultesi/menu/70182/3 adresinden 4

Mayıs 2015 tarihinde ulaşılmıştır.

5- Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi Eğitim Öğretim Rehberi. http://tip.erciyes.edu.tr/egitim_rehberi.asp adresinden 4 Mayıs 2015 tarihinde ulaşılmıştır.

6- Namık Kemal Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrenci Rehberi <http://tip.nku.edu.tr/LisansE%C4%9Fitimi/0/s/5431/5969> adresinden 4 Mayıs 2015 tarihinde ulaşılmıştır.

7- Cantillon P. ABC of learning and teaching in medicine: teaching large groups, BMJ, 2003;326:437-440.

8- Dinsmore CE, Daugherty S, Zeitz HJ. Teaching and learning gross anatomy. Clinical Anatomy 1999;12:110-114.

9- Pelin C, Zağyapan R, Kürkcüoğlu A, İyem C. Anatomi eğitim yöntemleri ve tıp eğitim sistemleri ile ilişkisi. VII. Ulusal Tıp Eğitimi Kongresi, Ankara, 2012;Kongre Bildiri Özetleri Kitabı:155-156.

10- Sarıkaya Ö, Gülpınar MA, Keklik D, Kalaça S. Öğrencilerin sesini dinlemek: eğitimin öğrenciler tarafından değerlendirilmesi. Tıp Eğitimi Dünyası 2002;9:6-12.

11- Mezuniyet Öncesi Tıp Eğitimi Ulusal Standartları. http://www.uteak.org.tr/uploads/belge/MOTE_STANDARTLAR_2014.pdf adresinden 5 Mayıs 2015 tarihinde ulaşılmıştır.

12- Kulik JA. Student ratings: validity, utility and controversy. New Directions For Institutional Research 2001;109:9-25.

13- Çizmeçi O, Dinççağ A, Değerli Ü. Olumlu bir öğrenim ortamı yaratmak. Tıp Eğitimi Dünyası 2001;4:10-13.

14- Cankur NŞ, Turan S. Öğrencilerin bakış açısı ile tıp fakültesi eğitimi: Leğitim boyutu. Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi 2000;26:13-17.

15- Karabilgin ÖS, Şahin H. Eğitim etkinliğini değerlendirmede öğrenci geri bildiriminin kullanımı. Tıp Eğitimi Dünyası 2006;21:27-33.

16- Erpek S, Dereboy Ç, Altınışik M. Adnan Menderes Üniversitesi Tıp Fakültesi öğretim elemanları ve öğrencilerinin uygulanan tıp eğitimine ilişkin görüşleri. Adnan Menderes Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi 2002;3:13-20.

17- Linn RL, Miller MD. Measurement and assessment

in teaching (International Edition). New Jersey, USA: Prentice Hall, 2005.

18- Oliver R. L. Whence consumer loyalty? *Journal of Marketing*, 1999;63:33-44.

19- Gülcan Y, Kuştepe Y, Aldemir A. Yükseköğretim’de Öğrenci Doyumu: Kuramsal Bir Çerçeve Ve Görgül Bir Araştırma. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Yayını 2002;7(1):99-114.

20- Robbins SP, DeCenzo DA, Coulter M. *Fundamentals of Management (7th Edition)*. New Jersey: Pearson Education Inc, 2011.

21- Tütüncü Ö, Doğan Öİ. Müşteri Tatmini Kapsamında Öğrenci Memnuniyetinin Ölçülmesi ve Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uygulaması. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 2003;5(4):130-151.

22- Gencil U. Yükseköğretim Hizmetlerinde Toplam Kalite Yönetimi ve Akreditasyon, *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 2001;3(3):164-218.

23- Kaynar A, Şahin A, Bayrak D, Karakoç G, Ülke F, Öztürk H. Karadeniz Teknik Üniversitesi Trabzon Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Öğrencilerinin Doyum Düzeyleri. *C.Ü. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi* 2006;10(3):12-19.

24- Ekinci, C. E. ve Burgaz, B. Hacettepe Üniversitesi Öğrencilerinin Bazı Akademik Hizmetlere İlişkin Beklenti ve Memnuniyet Düzeyleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2007;33:120-134.

25- Cengiz, E. Üniversite Eğitimi Hizmetlerinde Algılanan Hizmet Kalitesine Göre Pazar Bölümlendirme: Karadeniz Teknik Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Örneği. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 2008;(16)2:48-67.

26- Demirli C, Kerimil S. (2009), Yükseköğretimde Eğitim ve Öğretimle İlgili Öğrenci Memnuniyeti Ölçeğinin Geliştirilmesi, *e-Journal of New World Sciences Academy* 2009;4(4):1393-1403. http://dergipark.ulakbim.gov.tr/nwsaedu/article/view/5000063543/pdf_154 adresinden 4 Mayıs 2015 tarihinde ulaşılmıştır.

27- Şahin AE. Eğitim Fakültesinde Hizmet Kalitesinin Eğitim Fakültesi Öğrenci Memnuniyet Ölçeği (Ef-

Ömö) İle Değerlendirilmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2009;37:106-122.

28- Tayyar N, Dilşeker F. Devlet ve Vakıf Üniversitelerinde Hizmet Kalitesi ve İmajın Öğrenci Memnuniyetine Etkisi, *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 2012;28:184-203

29- Parasuraman A, Zeithaml VA, Berry LL. A Conceptual Model of Service Quality and Its Implications for Future Research. *Journal of Marketing* 1985;49:41-50.

30- Guolla M. Assessing the teaching quality to student satisfaction relationships: Applied customer satisfaction research in the classroom. *Journal of Marketing Theory and Practice* 1999; 7 (Summer):87-97.

31- Sert S. Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Memnuniyet Düzeyleri İle Not Ortalamaları Arasındaki İlişki, *Turizm Eğitimi Konferansı, Ankara 17-19 Kasım 2012*;75:214-226.

32- Kantek F, Kazancı G. An Analysis of the Satisfaction Levels of Nursing and Midwifery Students In A Health College In Turkey. *Contemp Nurse* 2012;27:38-46.

33- Yangın HB, Kırca N. Antalya Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Öğrencilerinin Memnuniyet Düzeyleri ve Etkileyen Faktörler. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi* 2013;2(1):78-94.

34- Appleton-Knapp SL, Krentler KA. Measuring student expectations and their effects on satisfaction: The importance of managing student expectations. *Journal of Marketing Education* 2006;28:254-264.

35- Willinsky J. Just say know? Schooling the knowledge society. *Educational Theory* 2005;55(1):97-111.

36- Özdemir S. Eğitimde toplam kalite yönetimi. *Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 2002;2:253-270.

37- Popli S. Ensuring customer delight: a quality approach to excellence in management education. *Quality in Higher Education* 2005;11(1): 17-24.

38- Penny AR. Changing the agenda for research into students’ views about university teaching: four shortcomings of SRT research. *Teaching in Higher Education* 2003;8(3):399-411.

MEZUNİYET ÖNCESİ ANATOMİ EĞİTİMİNE İLİŞKİN ÖĞRENCİ GERİBİLDİRİM ANKETİ

Şuan almakta olduğunuz anatomi eğitimini düşünerek aşağıdaki ifadelere katılma düzeyinizi belirtiniz. İlgili kutucuğa X işareti koyunuz.		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
N.	TEORİK DERSLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ					
1	Teorik ders sayısı ve süresi yeterli					
2	Ders içeriği mesleki anlamda yetismeme katkısı sağlıyor					
3	Derslerde not tutma imkanı tanınıyor					
4	Derslerde dersin verimliliğini artıran görsel-işitsel araçlar (slayt vb.) kullanılıyor					
5	Derslerin işleniş yöntemi öğrenmeyi kolaylaştırıyor					
6	Derslerdeki sunum teknikleri konuya ilgimi artırıyor					
7	Derslerde önemli noktalar ayrıca vurgulanıyor					
8	Öğretim üyeleri derse hazırlanarak geliyor					
9	Öğretim üyeleri ile derslerde rahatça iletişim kurabiliyorum					
10	Dersler zamanında başlıyor ve bitiriliyor					
11	Derslerin yapıldığı ortamın fizik şartları (ısı, aydınlatma, sessizlik, genişlik vb) öğrenme için uygun					
12	Derslere ön hazırlık yaparak gelme imkanı tanınıyor					
13	Dersten konuyu anlamış olarak çıkıyorum					
14	Kaynak kitap-ders notu bulmada güçlük yaşamıyorum					
15	Derste konu anatominin diğer konularıyla ilişkilendirilerek anlatılıyor					
16	Anatomi dersi klinik derslerle ilişkilendirilerek anlatılıyor					
17	Anatomi eğitimini zaman kaybı olarak görmüyorum					
18	Anatomi dersini severim					
19	Öğretim üyelerine ders dışında kolaylıkla ulaşabiliyorum					
20	Anatomi teorik derslerinin işlenişinden genel olarak memnunum					
21	Aldığımız anatomi eğitimini şuan ve gelecek için yeterli buluyorum					
22	Tıp eğitiminin ileri dönemlerinde hatırlatma olarak anatomi dersleri olursa tekrar almak isterim					
23	Anatomi teorik derslerinde öğretim üyeleri konu içerisinde geçen Latince terimlerin karşılıklarını (anlamını) veriyor					
24	Anatomi dersinde öğrendiğim terimler diğer derslerdeki terimleri/konuları öğrenmeyi kolaylaştırıyor					

		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
	PRATİK DERSLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ					
1	Pratik derslerde öncelikle dersin içeriği ve ne öğrenileceği ifade ediliyor					
2	Pratik ders sayısı ve süresi yeterli					
3	Pratik dersler teorik derslerin içeriğiyle bütünlüklü olarak yapılıyor					
4	Pratik uygulamalar teorik bilgimi pekiştiriyor					
5	Pratik ders içeriği mesleki anlamda yetiştirmeme katkı sağlıyor					
6	Pratik derslerde not tutma imkanı tanınıyor					
7	Pratik derslerde dersin verimliliğini artıran görsel-ışitsel araçlar (slayt vb.) kullanılıyor					
8	Pratik derslerin işleniş yöntemi öğrenmemi kolaylaştırıyor					
9	Pratik derslerdeki sunum teknikleri konuya ilgimi artırıyor					
10	Pratik derslerde önemli noktalar ayrıca vurgulanıyor					
11	Öğretim üyeleri pratik derslere hazırlanarak geliyor					
12	Öğretim üyeleri ile pratik derslerde rahatça iletişim kurabiliyorum					
13	Pratik dersler zamanında başlıyor ve bitiriliyor					
14	Pratik derslerin yapıldığı ortamın fizik şartları (ısı, aydınlatma, sessizlik, genişlik vb) öğrenme için uygun					
15	Pratik derslere ön hazırlık yaparak gelme imkanı tanınıyor					
16	Pratik dersten konuyu anlamış olarak çıkıyorum					
17	Kaynak kitap-ders notu bulmada güçlük yaşamıyorum					
18	Teorik derste işlenen konuyla, aynı konunun pratiği arasında, hazırlanabilmemiz için yeterli süre bulunuyor					
19	Pratik derslerdeki konular anatominin diğer konularıyla ilişkilendiriliyor					
20	Pratik derslerdeki konular klinik derslerle ilişkilendirilerek anlatılıyor					
21	Pratik dersleri zaman kaybı olarak görmüyorum					
22	Pratik derslerin işlenişinden genel olarak memnunum					
23	Pratik derslerdeki maketlerin sayısı yeterli					
24	Pratik derslerdeki maketlerin çeşitliliği yeterli					
25	Pratik derslerdeki kadavra sayısı yeterli					
26	Pratik derslerde gruptaki-masadaki öğrenci sayısı öğrenme için uygun					
27	Pratik derslere aktif olarak katılabiliyorum					
28	Pratik ders saatlerimiz dışında laboratuvarında serbest çalışma imkanı tanınıyor					
	SINAVLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ					
1	Teorik sınavların soruları derslerin içeriği ile uyumlu					
2	Pratik sınavların soruları derslerin içeriği ile uyumlu					
3	Teorik sınavların soruları açık ve kolay anlaşılır					
4	Pratik sınavların soruları açık ve kolay anlaşılır					
5	Teorik sınavların süresi soruları cevaplamada yeterli					
6	Pratik sınavların süresi soruları cevaplamada yeterli					
7	Geçme notunun belirlenmesinde anatomi teorik ve pratik sınav puanlarının yaptığı etkilerin yüzdeleri uygundur					